

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

w sprawie **R. Ś.**

skazanego z art. 148 § 2 pkt 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu bez udziału stron

3 kwietnia 2024 r.,

wniosku obrońcy o wznowienie postępowania

zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z 10 maja 2007 r., sygn. akt II AKa 70/07,

utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach

z 21 grudnia 2006 r., sygn. akt IV K 166/06,

1) wznowia postępowanie karne w sprawie R. Ś. zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 10 maja 2007 r., sygn. akt II AKa 70/07, utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z 21 grudnia 2006 r., sygn. akt IV K 166/06;

2) uchyla wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 10 maja 2007 r., sygn. akt II AKa 70/07 oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z 21 grudnia 2006 r., sygn. akt IV K

166/06, w zakresie kwalifikacji prawnej przypisanego oskarżonemu czynu oraz wymierzonej mu kary i przekazuje sprawę w tej części Sądowi Okręgowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania;

3) zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. M. W. - Kancelaria Adwokacka w Warszawie, 442,80zł (czterysta czterdzieści dwa złote

i osiemdziesiąt groszy) w tym 23% VAT, tytułem wynagrodzenia za sporządzenie wniosku o wznowienie postępowania w sprawie R. Ś. .

Tomasz Artymiuk Andrzej Tomczyk Marek Pietruszyński

UZASADNIENIE

R. Ś. został oskarżony o to, że

„dnia 11 stycznia 2006 r. w Z., działając ze szczególnym okrucieństwem, w zamiarze pozbawienia życia A. W. , zadał jej nożem nie mniej niż 40 ran kłutych z czego: 24 rany kłute na przedniej powierzchni szyi w linii środkowej, przy czym dwa kanały przeszły nagłośnień, tętnicę szyjną wspólną oraz żyłę szyjną prawą, 5 ran kłutych na bocznej powierzchni szyi po stronie lewej, których kanały drążyły w głąb ku tyłowi i kończyły się w mięśniach karku, 4 rany kłute karku, których kanały kończyły się w mięśniach przykręgosłupowych, ranę kłutą tylnej powierzchni klatki piersiowej, której kanał drążył poprzez 8 przestrzeni międzyżebrową do dolnego płata płuca lewego, ranę kłutą na wys.128 cm od pięt, której kanał kończył się w mięśniach przykręgosłupowych, ranę kłutą tylnej powierzchni klatki piersiowej po stronie prawej, której kanał drążył poprzez 7 przestrzeni międzyżebrową do dolnego płata płuca prawego, 2 rany kłute na tylnej powierzchni klatki piersiowej po stronie prawej, których kanały kończyły się w mięśniach klatki piersiowej, powierzchniową ranę kłutą lewego kącika ust, oraz ranę tłuczoną śluzówki wargi górnej w okolicy wędzidełka, które to rany powstałe zażyciowo wraz z następowym wykrwawieniem stały się bezpośrednią przyczyną zgonu A. W.

tj. o czyn z art. 148 § 2 pkt 1 k.k.”

Sąd Okręgowy w Gliwicach wyrokiem z 21 grudnia 2006 r., sygn. akt IV K 166/06, uznał R. Ś. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, wyczerpującego znamiona przestępstwa z art. 148 § 2 pkt 1 k.k. - i za to wymierzył mu na podstawie art. 148 § 2 pkt 1 k.k. karę 25 lat pozbawienia wolności oraz na podstawie art. 77 § 2 k.k. ograniczył oskarżonemu prawo do ubiegania się o warunkowe przedterminowe zwolnienie nie wcześniej niż po odbyciu 20 lat z orzeczonej kary pozbawienia wolności.

Sąd Apelacyjny w Katowicach, po rozpoznaniu sprawy z powodu apelacji wniesionych przez prokuratora i obrońcę w części dotyczącej orzeczenia o karze, wyrokiem z 10 maja 2007 r., sygn. akt II AKa 70/07, zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

W dniu 26 czerwca 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynęło pismo R. Ś. zatytułowane: „Wniosek”, w którym wniósł o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z 21 grudnia 2006 r., sygn. akt IV K 166/06, utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 10 maja 2007 r., sygn. akt II AKa 70/07, oraz wyznaczenie obrońcy z urzędu, „w celu zbadania akt sprawy pod kątem istnienia przesłanek do sporządzenia wniosku o wznowienie, jak również w celu sporządzenia wniosku o wznowienie postępowania w przedmiotowej sprawie.”

W dniu 23 sierpnia 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek o wznowienie postępowania w przedmiotowej sprawie sporządzony i wniesiony przez ustanowionego z urzędu obrońcę R. Ś.

Obrońca, na podstawie art. 540 § 2 k.p.k., wniósł o wznowienie postępowania, „które wobec skazanego zakończyło się prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 10 maja 2007 r. ws. pod sygn. II AKa 70/07, którym to wyrokiem Sąd ten utrzymał w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z 21 grudnia 2006 r. ws. pod sygn. IV K 166/06 w części dot. kwalifikacji prawnej i kary.”

W uzasadnieniu wniosku, obrońca podniósł, że po wydaniu wyroków przez Sądy obu instancji, Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 16 kwietnia 2009 r., sygn. P 11/08, orzekł m.in., że art. 148 § 2 k.k. jest niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. Według art. 540 § 2 k.p.k. w takich przypadkach postępowanie wznowia się obligatoryjnie. Powyższe – zdaniem obrońcy - czyni niniejszy wniosek o wznowienie zasadnym. Z uwagi na to, że Trybunał Konstytucyjny uznał przepis art. 148 § 2 pkt 1 k.k. za niezgodny z Konstytucją co do samych podstaw skazania, a więc kwalifikacji prawnej, wymiaru kary, zatem zasadne – według autora wniosku - będzie wznowienie postępowania w zakresie tej kwalifikacji prawnej i wymiaru kary, ograniczenia w prawie ubiegania się o warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbycia reszty kary pozbawienia wolności.

W pisemnej odpowiedzi na wniosek o wznowienie prokurator wniósł o:

„1. uwzględnienie wniosku obrońcy skazanego R. Ś. o wznowienie postępowania, zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 21 grudnia 2006 roku, sygn. IV K 166/06, utrzymanym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 10 maja 2007 roku, sygn. II AKa 70/07, mocą którego R. Ś. został skazany na karę 25 lat pozbawienia wolności z zaliczeniem okresu rzeczywistego pozbawienia wolności. Nadto Sąd na podstawie art. 77 § 2 k.k. ograniczył skazanemu prawo do ubiegania się o warunkowe przedterminowe zwolnienie nie wcześniej niż po odbyciu 20 lat z orzeczonej kary pozbawienia wolności.

2. uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach 10 maja 2007 roku, sygn. II AKa 70/07, w zakresie kwalifikacji prawnej przypisanej skazanemu zbrodni i przekazanie w tej części sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach do ponownego rozpoznania.

3. zastosowanie, na podstawie art. 538 § 2 k.p.k., art. 249 § 1 k.p.k. i art. 258 § 2 k.p.k., wobec R. Ś. środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania na okres 3 miesięcy.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 540 § 2 k.p.k. postępowanie wznowia się na korzyść oskarżonego, jeżeli w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stracił moc lub uległ zmianie przepis prawny będący podstawą skazania lub warunkowego umorzenia.

Zbrodnia przypisana R. Ś. popełniona została 11 stycznia 2006 r. W tym czasie obowiązywał przepis art. 148 § 2 k.k. w brzmieniu nadanym mu przez art. 1 pkt 15 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego i ustawy - Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 163, poz. 1363), która weszła w życie 26 września 2005 r. W tym brzmieniu przepis obowiązywał do 23 kwietnia 2009 r., to jest do dnia ogłoszenia w Dzienniku Ustaw wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 16 kwietnia 2009 r., sygn. akt P 11/08 (Dz. U. Nr 63, poz. 533), stwierdzającego niezgodność z ustawą zasadniczą przepisu nadającego nowe brzmienie art. 148 § 2 k.k., w wyniku czego i ten ostatni stracił moc obowiązującą. W czasie obowiązywania przepisu art. 148 § 2 k.k. w brzmieniu uznanym za niezgodny z Konstytucją, zapadły również skazujące oskarżonego na jego podstawie wyroki Sądów obu instancji (21 grudnia 2006 r. i 10 maja 2007 r.). W tej sytuacji spełniona została przesłanka wznowienia postępowania, przewidziana w art. 540 § 2 k.p.k.

Konsekwencje wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 16 kwietnia 2009 r. wielokrotnie rozważał i przedstawiał już Sąd Najwyższy, prezentując w tym zakresie szeroką argumentację – zob. np. wyroki w sprawach: II KO 22/09 (OSNKW 2009, z. 11, poz. 98); II KO 53/09; V KO 27/09; V KO 54/09; V KO 68/09; V KO 33/09. Nie ma potrzeby powtarzania jej w tym miejscu, a podkreślenia wymaga jedynie to, że konsekwencje te nie mogą mieć wpływu na ocenę przebiegu postępowania dowodowego i zachowania procesowych gwarancji, ani też na sferę ustaleń faktycznych (co do strony przedmiotowej i podmiotowej), dokonanych w prawomocnie dotychczas zakończonych postępowaniach karnych. Niekonstytucyjność art. 1 pkt 15 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. wynikała wszak z niedochowania wymaganego trybu uchwalenia tej ustawy, a nowe brzmienie art. 148 § 2 k.k. sprowadzało się do zawężenia sankcji za popełnienie kwalifikowanej postaci zabójstwa. Zatem podstawy do wznowienia postępowania w oparciu o wyrok

Trybunału Konstytucyjnego z 16 kwietnia 2009 r. wystąpiły wyłącznie w zakresie samej kwalifikacji prawnej i wymiaru kary, orzeczonego dotychczas na podstawie niezgodnego z Konstytucją art. 148 § 2 k.k. Wyeliminowanie tego przepisu z porządku prawnego wywołuje konieczność przyjęcia kwalifikacji prawnej z art. 148 § 1 k.k. i na tej podstawie ponownego ukształtowania kary, w oparciu o zdecydowanie szerzej w nim określone granice sankcji, co jednak wcale nie musi oznaczać wymierzenia kary łagodniejszej.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy, uwzględni zakres uchylenia dotychczas zapadłych wyroków i przedstawione powyżej wskazania (art. 442 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k.), a wykorzystując zgromadzony już materiał dowodowy, dokona ponownej kwalifikacji prawnej czynu popełnionego przez R. Ś. i na tej podstawie na nowo orzeknie o wysokości kary i ewentualnie o ograniczeniu do skorzystania z warunkowego zwolnienia (art. 77 § 2 k.k.), które stanowi element orzeczenia o karze, mając w szczególności na uwadze, że wznowienie postępowania nastąpiło na korzyść oskarżonego, co uniemożliwia surowsze od uchylonego orzekanie.

Sąd Najwyższy nie uwzględnił wniosku prokuratora o uchylenie wyłącznie wyroku Sądu odwoławczego. Wprawdzie miałby on możliwość dokonania stosownej korekty kwalifikacji prawnej przypisanego oskarżonemu czynu i ukształtowania na nowo orzeczenia o karze (czego prokurator już nie postulował), albowiem istota przepisu art. 1 pkt 15 przywoływanej na wstępie ustawy zmieniającej sprowadzała się jedynie do zawężenia sankcji przewidzianych w dotychczasowej redakcji art. 148 § 2 k.k. przez ograniczenie wymiaru kary za tak przypisane przestępstwo do 25 lat pozbawienia wolności i do dożywotniego pozbawienia wolności, co znacznie ograniczało sądy w możliwości realizacji zasady indywidualizacji odpowiedzialności karnej sprawcy.

Aby tego ograniczenia nie powielać, należało uchylić również (w opisanym zakresie) wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach, dając mu pełną swobodę orzekania w przedmiocie kary pozbawienia wolności w znacznie przecież rozszerzonym przedziale z uwagi na konieczność przyjęcia nowej kwalifikacji prawnej czynu. Nie

bez znaczenia pozostaje i to, że tego rodzaju postąpienie daje stronom możliwość kwestionowania wymiaru orzeczonej na nowo kary pozbawienia wolności.

Z przytoczonych powodów należało orzec jak na wstępie.

[J.J.]

[ms]

Tomasz Artymiuk Andrzej Tomczyk Marek Pietruszyński